

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1851.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Majt får Bergs-Collegium, i öfverensstämmelse med föreskriften uti den för Collegium år 1832 utfärdade Nådiga Instruction, nu i underdånighet afgifva Berättelse om förhållandet med Bergshandteringen under år 1851.

Af denna berättelse, på vanligt sätt indelad uti särskilda artiklar, af hvilka 5 angå Jern-handteringen och 2 innehålla uppgifter om de så kallade ädlare Verken samt öfrige Bergverks-inrättningar, täcktes Eders Kongl. Majt i Nåder inhemta, att tillverkningen af så väl Jern, som Silfver och Koppar under år 1851 varit till beloppet större, än de år 1850 åstadkomne qvantiteter af samma metaller; Och som detta sistnämde års produktion likaledes öfversteg den som i medeltal under hvarje af de då sednast förflutne 3 qvinqvennierna ägt rum, så finnes resultatet för år 1851, i afseende på tillverkningarnes mängd, vara desto mera tillfredsställande.

Närmare redogörelse för berörde förhållanden, med hvad som i allmänhet rörer Bergshandteringen, upptages uti den underdåniga Berättelsen; men i afseende på Jernhandterings tekniska utveckling anser sig Collegium böra, utom hvad sjelfva Berättelsen derom innehåller, i underdånighet vitsorda, att, särdeles hvad tackjernsblåsningen angår, de derutinnan på sednare tider gjorde förbättringar blifvit under

INLEDNING

TILL

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858. Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshandteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen år 1851.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1851**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	3.
Utfärdade Mutsedlar år 1851 och Mutsedlar som blifvit utgifne på nya anledningar år 1851 [tabell].....	11.
Beviljade hvilostånd år 1851 [tabell].....	12.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	13.
Tackjerns-tillverkningen efter län år 1851 [tabell].....	13.
Tackjerns-tillverkningen år 1851 [tabell].....	15.
3 ^{die} Artikeln. Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.....	19.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1851 [tabell].....	19.
Gjutgods-exporten enligt Tullverkets räkenskaper år 1851 [tabell].....	21.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ämnesjerns-Smidet.....	22.
Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt efter län år 1851 [tabell].....	22.
Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverkningsrätt efter län år 1851 [tabell]...	23.
Stångjerns-exporten enligt Tullverkets räkenskaper, omfattande kalender-året 1851, och destinations-orterne [tabell].....	26.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.....	28.
Jern-manufactur-tillverkningen år 1851 [tabell].....	28.
Jern-manufactur-exporten år 1851, enligt Tull-verkets Räkenskaper [tabell].....	30.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	31.
a) Guld-tillverkningen.....	31.
b) Silfver-tillverkningen.....	31.
c) Koppar-tillverkningen.....	33.
Koppartillverkningen i Riket år 1851 [tabell].....	36.
d) Nickel-tillverkningen.....	37.
e) Messings-tillverkningen.....	37.
7 ^{de} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	38.
Koppar-Hamrar.....	38.
Bly-smältnings-Verk.....	38.
Zink-Verk.....	39.
Cobolt-Verk.....	39.
Svafvel-Bruk.....	39.
Vitriol-Verk.....	39.
Alun-Bruk.....	40.
Rödfärgs-Verk.....	40.
Blyertz-Verk.....	41.
Porfyr- och Marmor-Bruk.....	41.
Brunstens-brott.....	41.

	Sid.
Stenkols-Verk.....	41.
Tabell, utvisande 1851 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.....	43.
1:0 Nya Stångjerns-härdar.....	44.
2:0 Jern- och Koppar-manufactur-verk.....	44.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1851.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Majt får Bergs-Collegium, i öfverensstämmelse med föreskriften uti den för Collegium år 1832 utfärdade Nådiga Instruction, nu i underdånighet afgifva Berättelse om förhållandet med Bergshandteringen under år 1851.

Af denna berättelse, på vanligt sätt indelad uti särskilda artiklar, af hvilka 5 angå Jern-handteringen och 2 innehålla uppgifter om de så kallade ädlare Verken samt öfrige Bergverks-inrättningar, täcktes Eders Kongl. Majt i Nåder inhemta, att tillverkningen af så väl Jern, som Silfver och Koppar under år 1851 varit till beloppet större, än de år 1850 åstadkomne qvantiteter af samma metaller; Och som detta sistnämde års produktion likaledes öfversteg den som i medeltal under hvarje af de då sednast förflutne 3 qvinqvennierna ägt rum, så finnes resultatet för år 1851, i afseende på tillverkningarnes mängd, vara desto mera tillfredsställande.

Närmare redogörelse för berörde förhållanden, med hvad som i allmänhet rörer Bergshandteringen, upptages uti den underdåniga Berättelsen; men i afseende på Jernhandterings tekniska utveckling anser sig Collegium böra, utom hvad sjelfva Berättelsen derom innehåller, i underdånighet vitsorda, att, särdeles hvad tackjernsblåsningen angår, de derutinnan på sednare tider gjorde förbättringar blifvit under

året fullföljde och mera allmänt införde, så att numera icke allenast vid ganska många Masugnar, deribland äfven vissa Bergsmans-byttor, begagnas Gas-rostugnar och Krossverk för malmens sönderslående, utan användes tillika på många ställen så kallad ramning i masugns-stället, hvilket då, utan behof af den förut nyttjade ställ-stenen, formeras utaf en af quartz och lera sammansatt massa. Då härigenom icke allenast värmnings-tiden kunnat mycket förkortas utan äfven på några ställen den förbättring blifvit införd, att blästerna, för malmens bättre smältning, genom 2 à 3 former från olika sidor i Masugnen insläppes, så har det också redan visat sig, att på sådant sätt både kol-besparing och högre dygns-tillverkning kunnat uppstå, utan något ofördelaktigt inflytande deraf på sjelfva producten eller tackjernet.

Hvad åter Stångjerns-smidet beträffar, så begagnas väl ännu allmännast den så kallade Tyska smides-metoden, men under sednare åren har dock, särdeles inom vissa orter, den Engelska- eller som den ock benämnes Lancashire-metoden med fördel blifvit använd. Denna sednare method, hvarigenom en större tillverkning, än den vid Tysk-smidet vanliga, kan erhållas med mindre kolåtgång per *Sk&*, fastän i allmänhet med en något större afbränning på tackjernet, utmärker sig, i synnerhet då Väll-ugn och tyngre hammare tillika begagnas, för åstadkommande af ett mera homogent jern, hvilket såsom ämne för Stål-beredning är särdeles tjenligt. Men då det genom Lancashire-metoden tillverkade stångjernet är nog mjukt, för att kunna användas såsom slitnings-jern, samt för detta smide för öfrigt erfordras ett dertill särskilt passande tackjern, så synes dock denna smides-method icke i allmänhet böra användas i stället för Tysk-smidet, hvarigenom en mera hård och för vissa behof dertill mera tjenligt tillverkning åstadkommes.

Bemödanden hafva emellertid icke saknats, att än vidare förbättra förenämde tvänne Smides-metoder, hvarvid synnerligt afseende gjorts på större kol-besparing, som, i anscende till skogarnes tillitande, nu är af största vikt. Det förnämsta ändamålet, som måste sökas, blifver ändock, att åstadkomma en alltmera förbättrad samt för olika behof fullgod tillverkning, emedan den utgör första vilkoret för någon förmånlig afsättning på den utländska Jern-märknaden.

För Bruksegarne har Jern-händteringen år 1854 så vida varit af omständigheterna gynnad, att dels den sistförflutne vintern var för kolningar och transporter fördelaktig, dels ock att export-priset då bibehöll sig vid 16 R:dr B:co per *Sk&*, hvartill det året nästförut uppgick.

Collegium har äfven nu, så vidt möjligt varit, sökt erhålla fullständiga uppgifter om antalet af de vid Bruken och Bergverken anställde arbetare; men som, i synnerhet vid grufve-brytningen, det möter mycken svårighet att beräkna antalet af ständige eller endast tillfälligtvis dermed sysselsatte personer; så måste uppgifterna härom icke annorlunda kunna betraktas; än såsom approximativt närmande sig det verkliga förhållandet. Enligt till Collegium inkomne underrättelser skulle dock sammanräknade antalet af Bergverks-arbetarne uppgå till 17,872 Personer, fördelade på de särskilda tillverknings-garne, på sätt som vid hvarje Artikel närmare synes.

1^{sta} Artikeln.

Jernmalms-brytningen.

Norrbotten. På de inom Juckasjårfvi Socken och Torneå Lappmark befintlige Luotsavara och Svappavara malmberg har brytning år 1851 blifvit verkställd för tackjerns-blåsningen uti Torneåforss till Kengis Bruk hörande masugn, hvilken detta år varit i gång, sedan den blifvit åter uppbygd efter dess genom vådeld år 1846 inträffade förstörelse. För öfrigt har, jemte det vanliga arbetet uti den så kallade Kungs-grufvan och Gyljens Bolags-grufva på Gellivara malmberg inom Luleå Lappmark, någon malm-brytning för Rosforss masugns behof ägt rum på Ristjålsberget inom Piteå Socken.

Den uppbrutna malmen har utgjort:	Sk ⁶ Tackj. vigt å 26 L ⁶ Bergs- vigt.
Inom Juckasjårfvi Socken	300.
» Gellivara Socken	6,194.
» Piteå Socken	644.
	7,138.

Ångermanland. Jernmalms-skärpningarne på Ulfön uti Nätra Sockens skårgård, hvilka föra en svag och svårsmält malm, hafva under år 1851 icke blifvit arbetade, utan äro genom erhållen hvilostånds-resolution försvarade.

Jemtland. De uti Offerdals Socken belågne, Rönnöforss nya Bruk tillhörige malm-anledningar och myrmalms-trakter hafva år 1851 ej varit under arbete, emedan Bruksegarnes afsigt vore, att icke anställa någon blåsning uti Brukets masugn under år 1852.

Herjedalen. Ljusnedals Bruksegare hafva på vanligt sätt, för sin tackjerns-tillverkning, låtit bryta de på Blix- och Sörgrufve-fälten befintlige skärpningar samt den i grannskapet af samma fält belågne, så kallade förhoppnings-grufvan, hvarvid erhållits malm:

På Blix- och Sörgrufve-fälten	550.	
I Förhoppnings-grufvan	128.	678.

Helsingland. De på Gymåsberget uti Woxna Socken befintlige grufvor, hvilka föra en godartad malm, som likväl innehåller endast 30 å 35 procent jern, hafva af Woxna Bruksegare blifvit brutne, äfvenså har

Transport	7,816.
-----------	--------

Skiff malm.
7,816.

Transport
ock det åter började arbetet uti Magmyre-grufva, belägen inom Skogs Socken, ytterligare blifvit fullföljdt; Och har den uppbrutna malmen utgjort:

Vid grufvorne på Gymåsberget	1,060.
» Magmyre-grufvan	642.

Summa *Skiff* Bergsvigt 1,702 eller i Tackj. vigt 1,309.

Gestrikland. Jemte den grufve-brytning, som fortgått uti Thorsåkers Socken, hvarinom Gestriklands malmförande trakter egenteligen förekomma, har äfven arbete af Grönzinka Bruks-egare varit anställt uti den så kallade Rödängs-grufva i Östra Fernebo Socken; Och om nu, som de sistförflutne åren varit vanligt, uppfordringen utur Thorsåkers fyra gamla grufvor särskilt upptages, till skillnad från den malm, som erhållits utur de på sednare tider med arbete belagde grufvor inom samma Socken, finnes förhållandet, enligt inkomne uppgifter, vara som följer:

Vid Stoll-grufvan	2,861.
» Nyängs-grufvan	6,800.
» Göske-grufvan	2,003.
» Mýggbo-grufvan	1,369.
» Thorsåkers öfrige grufvor	16,477.
» Rödängs grufva i Fernebo Socken	4,098.

Summa *Skiff* Bergsvigt 33,608 eller i Tackj. vigt 25,852.

Upland. Malm-uppfordringen, som utan hinder fortgått vid Dannemora och på de öfrige grufve-falten inom så väl Upsala Län, som Roslagen af Stockholms Län, har blifvit uppgifven sålunda:

Vid Dannemora grufvefält	112,830.
» Hammarins- eller Helsingefältet i Alunda Socken	8,922.
» Hargs grufva i samma Socken	10,405.
» Stenrings grufva i Morkarla Socken	417.
» Åtskillige mindre grufvor, tillhörige Österby Bruksegare, i Films och Dannemora Socknar	1,856.

Transport 134,430

34,977.

	Transport	134,430.	Sk. malm.	34,977.
Vid Herrängs grufvefält i Häfverö Socken		18,264.		
» Vigelsbo grufvefält i Valö Socken		31,295.		
» Björsta grufva i Hargs Socken		4,063.		
» Baggbohls grufva i Rasbokihls Socken		3,100.		
» Vissa mindre grufvor i Valö, Forssmarks, Börstills och Väddö Socknar		1,249.		
	Summa Sk. Victualievigt	189,404	eller i Tackj. vigt	164,818.

Kopparbergs Län. Malm-uppfordringen inom detta Län, då den särskilt för hvarje af de Socknar, der grufve-brytning idkas, upptages, har uppgått till följande belopp:

Inom Grangärdes Socken, hvarest på 20 särskilta malm-fält 74 grufvor blifvit bearbetade		239,244.		
» Norr- och Söderberkes Socknar med 10 malm-fält och 19 grufvor		44,453.		
» Säthers Socken: Bispbergs stora grufva		27,920.		
» » » Bispbergs vestra grufva		9,288.		
» » » 3 mindre grufvor		4,544.		
» Svärdsjö Socken: Vindkärns-fältet med 6 grufvor		54,021.		
» » » Sjögrufvan		4,224.		
» Stora Tuna Socken: 6 grufvor		24,459.		
» Åhls Socken: Svedje- och Valsarfsbergs-fälten med 7 grufvor		11,970.		
» Gagnefs Socken: Björkbergs-grufvan		833.		
» Garpenbergs Socken: Rylshytte-, Långviks- och Stålbo- fälten med 5 grufvor		12,624.		
» Hedemora Socken: Knappkärns-grufvan		464.		
» Husby Socken: Rellingsbergs-grufvan		2,940.		
» Wika Socken: Skinnarängs-grufvan		2,562.		
	Transport	436,540.		199,795.

	Transport	Sk Å malm.
Inom Kopparbergs Socken: Hamsarfs-fältet med 4 arbetad grufva	436,540.	199,795.
» Bjursås Socken: Sörskogs-grufvan	3,540.	
	<u>12,625.</u>	452,705.
Westmanlands Län: Utur de 35 grufvor, som år 1854 blifvit bearbetade på Norbergs 9 särskilda malm-fält, af hvilka de största förekomma under namn af Risbergs-, Morbergs-, Bojmoss- och Klackbergs-fälten, har malmuppfordringen utgjort		
	158,679.	
Derjemte hafva inom Skinskattebergs Socken Bastnäs- och Bäcke-grufvorne, samt inom Westanforss Socken Damsjöbergs- och Sund-grufvorne blifvit brutne med en malmvinst	<u>15,567.</u>	174,246.
Från Norbergs grufvor hafva blifvit afförde:		
Till Norbergs Bergslags masugnar	79,882.	
» Kopparbergs Län	60,058.	
» Gestrikland	6,898.	
» Strömsholm, att vidare sjöledes transporteras	<u>15,270.</u>	
	Summa afförd malm SkÅ 162,108.	
Detta förhållande, att endast omkring hälften af malm-afförseln från Norbergs grufvor blifvit förbrukad inom Norbergs Bergslag, visar af hvilken vigt dessa grufve-fält med sina ymniga malm-tillgångar äro jemväl för Bergsbruket inom andra orter.		
Örebro Län. Enligt meddelade uppgifter har brytningen af Jernmalm inom detta Län år 1854 uppgått till följande belopp:		
Uti Nora Bergslag, hvarinom 37 grufvor blifvit bearbetade på särskilda grufve-fält, af hvilka de hufvudsakligaste förekomma under namn af Dalkarlsberget, Pehrshytte- och Klackafälten		192,348.
» Lindes- och Ramsbergs Bergslager med Strossa-, Strip-, Blanka- och vissa mindre grufve-fält, på hvilka 11 grufvor blifvit brutne		54,580.
» Lekebergs Bergslag: 3 grufvor benämnde Kronoberg, Hesselkulla och Sanna		5,326.
« Lerbäckes Bergslag: Moss-, Bond- och Hästvinds-grufvorne		<u>16,434.</u>
	Transport	<u>268,688.</u> 826,746.

	Sk ö malm.
Transport	268,688. 826,746.
Uti Nya Kopparbergs Bergslag, hvarest 28 grufvor blifvit be- arbetade på Lombergs-, Svartviks-, Salbo- och vissa andra mindre grufve-fält	68,643.
» Hjulsjö Bergslag, hvarinom 7 grufvor varit under arbete och de större fälten kallas Qviddberget och Södra Kämpa- berget	40,102.
» Grythytte- och Hellefors Bergslager: 47 grufvor på Hög- borns-, Sirsjöbergs med några flere grufve-fält	<u>25,274.</u>
	372,707.

På samma sätt, som här ofvanföre är anfördt, i afseende på malm-
afförseln från Norbergs grufvor till masugnar utom den Bergslagen, är
ock förhållandet med malm-tillgångarne inom Nora Bergslag, som icke
heller har behof af hela dess malm-uppfordring, så att år 1854, då
169,949 Sk~~ö~~ Nora-malm blifvit förbrukade, hafva endast 96,926 Sk~~ö~~
åtgått för tackjerns-tillverkningen inom samma Bergslag, under det 72,993
Sk~~ö~~ blifvit använde vid Bergsbruk utom orten.

Wermland. Uti Filipstads Bergslager, hvarinom Wermlands malm-
förande trakter förekomma, har den år 1854, dels genom brytning, dels
genom sofring utur de vid grufvorne samlade varphopar, erhållne malmen
fullt motsvarat behofvet för tackjerns-blåsningarne inom samma Bergsla-
ger med det angränsande Uddeholmska Bolagets område; Och finnes för-
hållandet med malm-vinsten, enligt meddelade uppgifter, vara följande:

	Bruten malm. Sk ö .	Plock-malm. Sk ö .
Vid Tabergs malmfält	24,688.	6,636.
» Nordmarks Odalfält	18,694.	6,428.
» Grufvorne på Haborshytte-grund	44,068.	1,454.
» Råmsberget	2,250.	961.
» Gång-grufvorne och Finshytte-fältet	7,978.	5,968.
» Öfrige mindre grufve-fält i Norra och Vestra Bergslagen	6,668.	1,662.
» Pehrsbergs särskilda Odalfält	36,224.	54,570.
» Grufvorne på Yngshytte- och Bornshytte-grund	37,132.	28,048.
Transport	444,702.	105,727.
		4,199,453.

			E. Skk malm.
	Transport	444,702.	105,727. 4,199,453.
Vid Långbanshytte-fältet		9,934.	6,614.
» Kroppa-fältet		7,858.	642.
		162,494.	112,983.

Utgörande således de brutne och sofrade malm-beloppn tillsammans 275,477.

Dahlsland. Äfven detta år har icke någon af de mindre uti Ånimskogs Socken befintelige grufvor blifvit bruten.

Södermanland. På sätt, som Collegium uti sin underdåniga berättelse för år 1850 uppgifvit, hade arbetet uti den så kallade Stor- eller Nyköpings-grufvan på Utö malmfält måst inställas, i anseende till det derstädes vid slutet af år 1849 inträffade stora grufve-stalp, hvaremot Grufve-Bolaget beslutat att ånyo upptaga de då på samma fält ödeliggande Spens- och Ribbings-grufvorne; Och har, sedan brytningen uti sistnämnde grufvor redan år 1850 kommit i gång, densamma år 1854 blifvit fortsatt.

Den utur Spens- och Ribbings-grufvorne uppfordrade malmen har uppgått till ett belopp stort 55,781.

Af denna malm-tillgång har från Utön blifvit afförd till Bruk inom Riket 29,887.
 samt till Bruk i Finland 12,008.

Summa afförd malm Skk 41,895.

utgörande malm-inventarierna vid Utö grufvor, då skeppningen derifrån år 1851 upphörde, 60,433 Skk och således betydligt öfverstigande det belopp 30,000 Skk, som malm-behållningen vid hvarje års slut, enligt Bergs-Collegii beslut den 6 April 1821, minst bör vara.

Utur de öfrige år 1851 arbetade grufvorne i Södermanland har malm-uppfordringen uppgått till följande belopp:

Vid Förohla grufva i Svärta Socken	40,000.
» Sjösa grufva i d:o d:o	4,472.
» Nya Stafs grufva i Floda Socken	9,740.
» Göhlstugu grufva i d:o d:o	4,500.
» Lergrufve-fältet i Tunabergs Socken	8,330.
» Kärr-grufvorne i d:o d:o	3,059.

Transport 40,101. 4,530,711.

Sk^g malm.

Transport 40,101. 1,530,711.

Vid Nygrans grufva i Tunabergs Socken	452.	
» Jerna grufvor i Jerna Socken	7,839.	
» Starrsätters grufva i Dunkers Socken	4,000.	
» Skalunda grufva i Skyllinge Socken	7,400.	59,792.

Östergöthland. Uti de så kallade Nartorps grufvor, som på sednare åren blifvit från ödesmål upptagne och der genom en schakt-anläggning den fordom bearbetade malm-gången påträffades, har väl under hösten 1851 ett större ras inträffat, så att stora grufvans botten måst öfvergifvas; men detta oaktadt finnes malm-uppfordringen hafva något öfverstigit det vanliga beloppet. För öfrigt har det af vissa Bruks-egare utom orten ingångne Bolag fortfarande låtit bearbeta stora och lilla Karsvik grufvor, äfvensom åtskillige grufve-försök blifvit vid Gottenvik anställda.

Malm-vinsten har uppgått till följande belopp:

Vid Nartorps grufvor i Skällviks Socken	14,000.	
» Stora och lilla Karsviks grufvor i St. Annæ Capell-församling	1,954.	
» Hump-grufvan i d:o d:o	226.	
» Kortorps grufva i Östra Husby Socken	1,900.	
» Wälltorps-grufvorne i d:o d:o	318.	
» Råltorps grufva i Ringarums Socken	83.	
» Gottenviks grufve-försök	2,163.	20,644.

Calmar Län. Inom detta Län, hvarest sjö- och myr-malmer vid de fleste masugnar för tackjerns-tillverkningen begagnas, har af de få i norra delen af Länet befintliga grufvor endast Oltorps grufva i Tryserums Socken varit under arbete för Ankarsrums Brukssegares behof af berg-malm; och har den uppbrutne malmen utgjort 2,500.

Jönköpings Län. Endast vid Bruzaholms, Ohs och Åminne Bruk användes sjö- och myr-malmer för tackjerns-beredningen, hvaremot malm från det i Månsarps Socken belägne Taberget förbrukas vid Länets öfrige masugnar, hvilkas egare låtit på samma berg år 1851 lösbryta, nemligen:

Transport 1,613,647.

	Sk& malm.
	Transport 4,613,647.
Lindeforss Bruksegare	2,277.
Göthafors d:o	2,038.
Nissafors d:o	4,733.
Eckersholms, Lomsjö, Tabergs och Unnaryds masugnars egare	6,653.
Månsarps Södra Hyttelag	5,209.
Månsarps Norra d:o	5,000.
Mobro Hyttelag	6,000.
Sandseryds d:o	4,000.
Lägges nu härtill, att uti Inglamåla grufva inom Fröderyds Soc-	
ken blifvit upptagne	548.
utgör hela malmbrytningen inom Jönköpings Län	36,458.

Kronobergs Län. Som bergmalm hittills icke är uppfunnen inom detta Län och dylik malm således endast någon gång begagnas vid Bruk, dit den från andra orter kan varda transporterad, är tackjerns-tillverkningen inom Länet grundad på sjö- och myr-malmer; och hafva år 1854 utur 56 särskilda sjöar och malm-tag tillsammans 44,444 tunnor sådana malmer blifvit upptagne, för hvilka upptagare-lön efter medelberäkning utgjort 15 sk. B:co per tunna, under det att tunnans medel-vigt uppgått till omkring 27, 29 *L&* vict. vigt.

Summa Berg-malm <i>Sk&</i> Tackj. vigt	4,650,105.
Den uppfordrade jernmalmen utgjorde år 1850	4,440,114.
I medeltal under de 5 åren 1845—1849	4,399,535.
» » 1840—1844	4,345,917.
» » 1835—1839	4,252,231.

Antalet af de vid Jernmalms-brytningen sysselsatte arbetare har, enligt inkomne uppgifter, utgjort 5,293 personer.

Under loppet af år 1854 hafva af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget och vederbörande Bergmästare blifvit utfärdade tillsammans 906 Mutsedlar, af hvilka 350 på nya uppfinningar, samt 556 på förut bearbetade ställen, allt på sätt efterföljande Tabell närmare utvisar:

Mutsedlar utfärdade på nya malm- och mineral-anledningar:	Silfver- och Blymaln.	Kopparmaln.	Jernmaln.	Sjö- och Myrmaln.	Nickel.	Cobolt.	Stenkol.	Marmor.	Skiffer.	Stadsten och Gransten.	Quartz.	Kalk- och Limsten.	Skällsten.	Koppar-slags-varp.	Jernmalms- och slags-varp.	Summa.
	Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—
„ Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	11	9	46	—	—	—	—	—	—	—	7	8	5	—	—	86
„ „ i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	—	2	6	—	—	—	—	—	2	5	7	3	—	—	—	25
„ „ i Nya Kopparbergs och Lindes dito	7	3	11	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	24
„ „ i Wermlands dito	1	6	57	1	—	—	—	—	20	2	3	3	1	—	—	94
„ „ i Södermanlands och Östergötlands dito	—	7	7	12	—	4	1	—	—	—	5	4	—	—	—	40
„ „ i Uplands och Gefleborgs Läns dito	4	4	16	—	—	—	—	2	—	—	9	21	—	—	—	56
„ „ i Kronobergs dito	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
„ „ i Wester-Norrlands dito	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4
„ „ i Norr- o. Westerbottens dito	—	2	4	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	12
Tillsammans på nya ställen	24	35	151	13	—	4	1	2	22	9	39	41	9	—	—	350
Mutsedlar utfärdade på förut bearbetade ställen:																
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	11
„ Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	28	12	82	—	1	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	135
„ „ i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	—	2	14	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	19
„ „ i Nya Kopparbergs och Lindes dito	4	3	35	—	—	—	—	—	1	—	—	5	—	—	4	52
„ „ i Wermlands dito	3	10	145	—	—	—	—	—	13	—	6	2	—	1	72	252
„ „ i Södermanlands och Östergötlands dito	1	3	19	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	25
„ „ i Uplands och Gefleborgs Läns dito	3	5	10	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	4	24
„ „ i Wester-Norrlands dito	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
„ „ i Norr- o. Westerbottens dito	14	1	16	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	36
Tillsammans på förut bearbetade ställen	54	40	324	4	1	—	—	—	15	—	9	22	1	5	81	556
Tillkomma de på nya malm-anledningar	24	35	151	13	—	4	1	2	22	9	39	41	9	—	—	350
Summa Mutsedlar	78	75	475	17	1	4	1	2	37	9	48	63	10	5	81	906

Deremot så hafva hvilostånd på viss tid för grufvor och malm-anledningar blifvit beviljade, enligt hvad efterföljande Tabell utvisar:

	Guld-malm.	Silfver- och Bly-malm.	Koppar-malm.	Jern-malm.	Stj- och myr-malm.	Nickel.	Cobolt.	Skifer.	Kalk- och Limsten.	Skällsten.	Jernmalms-varp.	Summa.
Inom Westmanlands och Kopparbergs Läns Bergmästaredöme . . .	—	9	7	76	—	1	1	—	5	—	—	99
» Nora Bergslags- och Nerikes dito	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	8
» Nya Kopparbergs och Lindes dito	—	43	11	43	—	—	—	—	—	1	1	99
» Wermlands dito	—	12	12	27	—	—	—	—	—	—	—	51
» Södermanlands och Östergötlands dito	1	7	1	25	1	—	14	—	—	—	—	49
» Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	45
» Wester-Norrlands dito	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	4
» Norr- och Westerbottens dito	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Summa Hvilostånd	1	73	32	227	1	1	1	14	5	1	1	357

2^{dra} Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

	Mas- ugnar i gång år 1851.	Blåsningstid.		Uppgifven tackjerns-till- verkning.	Antal fri-dygn.	Tionde-tackjern.		
		dygn.	tim.	Tackjerns-vigt.		Tackjerns-vigt.	L \mathcal{R}	\mathcal{R}
Norrbottnens Län	4	214	17	4,727	244 $\frac{17}{4}$	—	—	—
Jemtlands Län	2	92	8	1,133	92 $\frac{1}{3}$	—	—	—
Wester-Norrlands Län	4	651	7	12,762	40	224	14	19
Gefleborgs Län. Helsingland	9	1,190	2	28,905	114	374	9	13
» » Gestrikland	15	2,083	20 $\frac{1}{2}$	47,718	120	686	25	14
Upsala Län	3	522	7 $\frac{1}{2}$	13,447	31	368	12	12
Stockholms Län	2	342	3	10,198	23	239	8	19
Kopparbergs Län	52	7,747	—	207,603	506	3,297	7	10
Westmanlands Län	17	1,885	12	42,489	342 $\frac{3}{4}$	757	10	8
Örebro Län	59	9,444	22	210,193	644 $\frac{7}{4}$	3,939	19	7
Wermlands Län	26	3,858	6	104,304	243 $\frac{1}{3}$	1,832	1	3
Södermanlands Län	6	876	23	17,400	40	262	9	5
Östergöthlands Län	2	327	7	4,885	16	114	18	10
Elfsborgs Län	1	205	—	3,088	205	—	—	—
Calmar Län	7	621	18	9,087	80	209	2	5
Jönköpings Län	12	2,211	16	15,671	88	448	10	9
Kronobergs Län	6	820	15	8,541	48	213	25	3
Summa	227	33,095	16	742,151	2,845 $\frac{5}{12}$	12,968	19	17
Förhållandet var år . 1850	228	32,782	—	727,597	2,782 $\frac{2}{3}$	13,018	3	19
» i medeltal de 5 åren 1845—1849	215	31,622	3	639,779	2,561 $\frac{1}{8}$	9,154	5	4
» » » 1840—1844	226	33,785	20	632,911	2,847 $\frac{1}{4}$	17,627	3	6
» » » 1835—1839	226	34,459	6	554,932	2,508 $\frac{3}{4}$	18,379	8	11

Om nu 1854 års tackjerns-tillverkning 742,154 *Skz* fördelas på årets alla blåsnings-dygn 33,095 $\frac{2}{3}$, så finnes det, att medel-productionen af tackjern för hvarje dygn då uppgått till 22,43 *Skz*.

Deremot utgjorde tillverkningen per dygn år 1850	22,19	»
samt i medeltal under åren 1845—1849	20,23	»
» » » 1840—1844	18,73	»
» » » 1835—1839	16,10	»
» » » 1830—1834	14,29	»
» » » 1825—1829	14,11	»

Jemförelsen har här blifvit utsträckt till ett större antal af qvinqvennier, för att, så mycket fullständigare kunna visa, huru tackjerns-productionen per blåsings-dygn successifit stigit, alltsedan uppmärksamheten blef mera allmänt riktad på blåsningarnes förbättrande.

Synnerligen tillfredsställande är det ock, att med den högre dygns-tillverkningen en i ännu större skala stigande kol-besparing kunnat förenas, fastän denna besparing, nu mera af så väsendtlig vigt för vår jernhandtering icke kan, på sätt som skett med tackjerns-productionen i medeltal uppgifvas, enär nästan alltid vid masugnarne, ofta inom samma ort, i följd af flere slags malmer, särskilda bruknings-sätt och verkstädernes mer eller mindre ändamålsenliga beskaffenhet m. m., olika förhållanden kunna förete sig, i afseende på kol-åtgången. Då likväl förhållandet varit, att minst 20 tunnor kol kunnat för 25 år tillbaka beräknas hafva i medeltal varit behöflige för tillverkning af Ett *Skz* tackjern, så måste det, såsom en stor statsekonomisk fördel betraktas, att numera kol-åtgången per *Skz* tackjern efter medel-beräkning torde utgöra endast hälften deraf, det vill säga 10 tunnor kol eller deromkring.

Beräknas nu en sådan kol-åtgång per *Skz* tackjern för Rikets hela tillverkning, så är det otvifvelaktigt, att icke 10 tunnor kol, utom något mindre belopp i allmänhet åtgår för production af Ett *Skz* tackjern inom de egentelige, med rikare och mera lättsmälta malmer försedde Bergslagerne, hvarest ock kol-besparing så mycket mera är behöflig, som inom vissa af dessa orter skogs-tillgången redan blifvit i så hög grad tilltad, att köpekols-priset uppgått till 4 à 4 R:dr 32 sk. B:co per tollitunne-läst.

Om nu, på sätt uti Collegii förra underdånige Års-berättelse blifvit iakttaget, masugns-gången och tillverkningarne inom de egentelige, till afsalu bläsande tackjerns-Bergslagerne särskilt upptagas, så visar sig förhållandet derstädes hafva varit sådant, som efterföljande tabellariska uppställning närmare ådagalägger.

	Mas- ugnar i gång år 1851.	Blåsningstid.		Tackjerns- tillverkning.	Production af tackjern på blås- nings-dygn.
		dygn.	tim.	Sk \ddot{a}	Sk \ddot{a}
Wester Bergslagen eller Grangärdes, Norr- och Söderberkes Socknar inom Kopparbergs Län	27	4,159	1	140,682	26,61
Norbergs Bergslag inom Westmanlands Län .	15	4,670	18	37,362	22,35
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte och Hjulsjö Bergslager inom Örebro Län . . .	18	2,733	—	66,115	24,19
Nora Bergslag inom dito Län	42	2,173	11	46,576	21,43
Lindes- och Ramsbergs Bergslager inom dito Län	9	4,354	21	31,889	23,61
Lekebergs- och Carlskoga Bergslager inom dito Län	13	2,167	8	42,850	19,77
Filipstads Bergslager inom Wermlands Län .	23	3,439	16	88,985	25,86
Summa inom de egentliga Bergslagerne	117	17,698	3	424,459	23,99
I följd hvaraf förhållandet med tackjerns-blås- ningen utom de egentliga Bergslagerne fin- nes vara	110	15,397	13	317,692	20,63
Summa	227	33,095	16	742,151	22,43

Collegium har uti sina underdåniga Berättelser för de sednare åren fäst uppmärksamhet derpå, hurusom på olika tider productionen af tackjern, beräknad per blåsning-dygn, förhållit sig något olika inom Bergslagerne och vid de utom dessa orter befintliga masugnar; och har det deraf visat sig, att ehuru dygns-tillverkningen fordom varit i det närmaste lika stor inom och utom Bergslag, utgörande år 1834 inom Bergslagerne 15,12 Sk \ddot{a} , samt utom desamma 15,51 Sk \ddot{a} , så uppgick den, under de båda qvinqvennierna 1835—1839 och 1840—1844, vid masugnarne utom Bergslag till högre belopp, än som kunde åstadkommas af Bergslagerne hytteegare, och hvartill förklaringsgrunden måste sökas deri, att Hyttelagen inom Bergslag, som tillföre i ett större förhållande än som nu är händelsen, utgjordes af derstädes till blåsning indelade hemmans-egare eller egentliga Bergsmän, till en början icke gerna ville tillägna sig de under dessa åren vid Bruks-masugnarne medelst begagnande af varm luft och starkare blås-verk först införde fördelaktigare smältning-processerne.

Emellertid och sedan äfven Bergmans-hyttelagen börjat, det ena efter det andra, att följa det dem i förberörde hänseende gifna föredöme och dessutom småningom an-

tagit vissa andra tid efter annan, genom nitiske Tjenstemäns och Idkares bemödan- den åstadkomne ytterligare förbättringar vid hytte-bruket, har resultatet blifvit, att blåsningarne inom Bergslag, till följe jemväl af de bättre och rikare malmerne, gjorde sådane framsteg, att tackjerns-tillverkningen per dygn icke allenast upphann, utan ock i jemt tilltagande så öfverstigit den vid Masugnarne utom Bergslag numera åstad- komna, att skillnaden är 1851 till Bergslags-blåsningens fördel utgör, såsom här ofvan synes, 3,36 *Sk℔* i dygnet.

Ifrågavarande förhållanden åskådliggöras närmare genom följande uppställning och jemförelse:

	Inom Bergslag. Sk℔	Utom Bergslag. Sk℔
Tackjerns-production per dygn år 1851 . . .	23,99.	20,63.
» » » 1850 . . .	22,93.	21,42.
» i medeltal de 5 åren 1845—1849 . . .	21,14.	19,25.
» » » 1840—1844 . . .	18,56.	18,85.
» » » 1835—1839 . . .	15,70.	16,62;
hwaremot tillverkningen år 1834 var	15,12.	15,51.

Af de på Tabellen öfver tackjerns-blåsningen upptagne 2,845 $\frac{5}{12}$ fri-dygn, ut- göra 789 $\frac{5}{12}$ dygn hela blåsningstiden för efterföljande under frihets-år varande mas- ugnar, nemligen: Torneåfors, Avaforss, Gyljens och Rosfors masugnar i Norrbot- ten; Ljusnedals masugn i Herjedalen; Rönnöfors masugn i Jemtland; Molnebo och Lienshytte masugnar i Westmanland; Hasselfors masugn i Örebro Län; samt Billings- fors masugn på Dablsland; varande de öfrige 2,056 dygnen de vanligen så kal- lade fri-dygnen, hvilka enligt Författningarne få tillgodonjutas, så väl vid hvarje blåsningens början, som då masugn ombygges, eller ny pipa deruti insättes.

Af Eders Kongl. Majts och Kronans på tabellen antecknade Tionde-tackjern 12,968 *Sk℔* 19 *L℔* 17 *℔*, som, enligt Eders Kongl. Majts Nådiga Kungörelse af den 3 November 1848, utgör tre fjerdedelar af det belopp, som efter den för hvarje masugn fastställda taxering eljest skolat erläggas, hafva vederbörande masugns-egare lemnat följande kvantiteter in natura, hvilka blifvit på offentlige Auctioner för Eders Kongl. Majts och Kronans räkning försålde, nemligen:

	Sk℔	L℔	℔
Inom Nya Kopparbergs och Lindes Bergmästaredöme	111.	24.	19.
» Nora Bergslags och Nerikes dito	495.	4.	18.
» Westmanlands och Kopparbergs Läns dito	830.	21.	7.
» Wermlands dito	605.	15.	16.
Summa <i>Sk℔</i>	1,743.	15.	—
Det			

Det återstående beloppet 11,225 Sk~~l~~ 4 L~~l~~ 17 ~~l~~ af Tionde-tackjernet har deremot blifvit löst med penningar, enligt följande af Kammar-Collegium, Stats-Con-toret och Bergs-Collegium upprättade taxa, nemligen:

	Banco R:dr sk.
För masugnarne under Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	42. 24.
» dito » Forssmarks, Gysinge, Strömsbergs och Ullfors Bruk samt Harnäs masugn	41. —
» dito » Skebo, Hargs, Wattholma och Söderfors Bruk	40. 24.
» dito » Elfkarleö Bruk	9. —
» dito uti Norbergs och Skinskattebergs Bergslager	7. —
» dito » Nora Bergslag i Örebro Län	7. —
» dito » Lindes dito i dito	6. 40.
» dito » Ramsbergs dito i dito	6. 24.
» dito » Lekebergs dito i dito	7. 32.
» dito » Lerbäckes dito i dito	8. —
» dito » Nya Kopparbergs dito i dito	6. —
» dito » Hjulsjö dito i dito	6. 16.
» dito » Grythytte och Hellefors Bergslager i dito	7. —
» dito » Carlskoga Bergslag i dito	8. —
» dito » Filipstads östra Bergslag i Wermlands Län	8. 16.
» dito » Filipstads Norra och Westra Bergslag samt för öfrigt inom Wermlands Län	7. 40.
» dito » Grangärdes Bergslag i Kopparbergs Län, utom Persbo masugn.	6. 20.
» dito » Norrberkes dito i dito	6. 28.
» dito » Söderberkes, Tuna, Säfsens och Floda Socknar jemte Persbo masugn i Kopparbergs Län	6. 36.
» dito » Öster Bergslagen i Kopparbergs Län, samt af masug- narne till Dådrens och Svartnäs Bruk i samma Län	7. —
» dito » Öster-Dalarne, med undantag af sistnämnde Bruks mas- ugnar	6. 12.

	Banco R:dr sk.
För masugnarne uti Södermanlands och Östergötlands Län	7. 8.
» dito » Tabergs Bergslag och inom Jönköpings Län, med undantag af Ohs, Bruzaholms och Åminne masugnar	7. 32.
» dito » Calmar och Kronobergs Län samt Ohs, Bruzaholms och Åminne masugnar i Jönköpings Län	6. —
» dito » Ofvansjö och Thorsåkers Bergslager, samt i allmänhet för masugnarne inom Gefleborgs, Wester-Norrlands, samt Norr- och Westerbottens Län	7. —

För öfrigt har för vissa masugnar uti de norra Länen, i hittills vanlig ordning, åtnjutits den, i följd af dem tillhörande svagare malm-fång, till 3 R:dr 32 sk. Banco beviljade nedsättning i lösen för hvarje *Sk* Tionde-tackjern.

Sjömalmst-tackjern har med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd blifvit exportradt, nemligen:

	sk
Till Preussen	460.
» Mecklenburg	325.
Summa export af sjömalmst-tackjern	785.

3^{dje} Artikeln.

Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.

	Uppgifven Gjutgods-tillverk- ning vid Mas- ugnarne år 1851. Tackjerns-vigt.
	Sk \textasciitilde
Jemtlands Län	25
Wester-Norrlands Län	83
Gefleborgs Län. Helsingland	209
Stockholms Län	444
Kopparbergs Län	1,938
Westmanlands Län	1,043
Örebro Län	3,866
Wermlands Län	4,603
Södermanlands Län	5,390
Östergöthlands Län	2,066
Elfsborgs Län	277
Calmar Län	2,134
Jönköpings Län	647
Kronobergs Län	2,484
Summa Gjutgods	21,909
Gjutgods-tillverkningen utgjorde år 1850	23,254
» I medeltal de 5 åren 1845—1849	17,979
» » » 1840—1844	21,668
» » » 1835—1839	20,036

Uti det år 1854 vid Masugnarne åstadkomna gjutgodset 21,909 Sk \textasciitilde ingår af-
ven Kanon-gjutningen vid de så kallade Stycke-Bruken; men derjemte har vid de

egentliga Gjuterierne, hvarest tackjern uti Kupol- och Stjelp-ugnar omsmältes, tillverknigen af gjutgods uppgått till följande belopp, nemligen:

	Sk ö .		Banco R:dr
Vid Bergsunds Gjuteri i Stockholm	1,130.	tillverkningsvärde *)	28,250.
» Ludvigsbergs dito i dito	420.	dito	7,560.
» Kungsholmens dito i dito	2,140.	dito	38,520.
» Robertsforss dito i Westerbotten	329.	dito	5,922.
» Gefle dito	965.	dito	17,370.
» Forssbacka dito i Gestrikland	1,474.	dito	26,532.
» Dormsjö dito i Kopparbergs Län	1,495.	dito	26,910.
» Furudals dito i dito	788.	dito	14,184.
» Klosters dito i dito	210.	dito	3,780.
» Krokforss dito i Örebro Län	1,087.	dito	31,067.
» Carlsdals dito i dito	204.	dito	3,672.
» Brefvens dito i dito	986.	dito	17,748.
» Sunemo dito i Wermland	993.	dito	17,874.
» Lennartsforss dito i dito	485.	dito	8,730.
» Lyreds dito i dito	499.	dito	3,582.
» Åkers dito i Södermanland	2,253.	dito	40,554.
» Helleforss dito i dito	985.	dito	17,730.
» Näfveqvarns dito i dito	425.	dito	7,650.
» Motala dito i Östergöthland	2,411.	dito	43,398.
» Finspongs dito i dito	1,034.	dito	18,612.
» Hults dito	94.	dito	1,692.
» Ankarsrums dito i Calmar Län	2,157.	dito	38,826.
» Öfverrums dito i dito	560.	dito	10,080.
» Öremo dito i Kronobergs Län	350.	dito	6,300.
» Delary dito i dito	79.	dito	1,422.
» Huseby dito i dito	248.	dito	4,464.
	<u>Transport 23,504.</u>		<u>Transport 442,429.</u>

*) Då tillverkningsvärdet icke blifvit uppgifvet, har det utförts efter 18 R:dr B:co per Sk ö .

	Sk \textasciitilde		Banco R.dr
Transport	23,501	Transport	442,429.
Vid Säfsjöströms Gjuteri i Kronobergs Län	32.	tillverkningsvärde	576.
» Götheborgs dito	2,346.	ditto	42,228.
» Jonsnereds dito i Elfsborgs Län	576.	ditto	10,368.
» Malmö dito	945.	ditto	17,010.
» Helsingborgs dito	552.	ditto	10,043.
Summa Gjutgods	27,952.	Summa tillverkn. värde	522,654.
Tillverkningen utgjorde . . . år 1850	28,045.		
» I medeltal de 5 åren 1845—1849	18,603.		
» » » 1840—1844	11,556.		
» » » 1835—1839	9,529.		

Under år 1851 hafva vid Tackjerns-tillverkningen och vid Gjuterierne 3,179 Arbetare blifvit använde.

Enligt Tullverkets räkenskaper, har Exporten af Gjutgods år 1851 förhållit sig, på sätt efterföljande Tabell utvisar:

	Bomber, Kulor och Kanoner.		Grytor och Kittlar.		Summa.		Diverse Gjutgods ej specificerad, men upptaget i penningvärde.	
	Sk \textasciitilde	L \textasciitilde	Sk \textasciitilde	L \textasciitilde	Sk \textasciitilde	L \textasciitilde	R.dr	sk.
Till Norrige	671	15	—	—	671	15	1,157	—
» Finland	220	5	234	5	454	10	34,127	24
» Ryssland	—	—	4	—	4	—	—	—
» Preussen	22	—	—	—	22	—	—	—
» Danmark	2,397	5	—	—	2,397	5	41	16
» Lybeck	—	—	2	—	2	—	—	—
» Italien utom Österrikiska besitt- ningarne	2,004	10	—	—	2,004	10	800	—
» Afrika	—	—	—	—	—	—	65	—
» Asien samt Australien	—	—	—	—	—	—	333	16
Summa export af Gjutgods	5,315	15	240	5	5,556	—	36,524	8

4de Artikeln.

Stång- och Ämnesjerns-Smidet.

		Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt.												
Smält-Härdar.		Frälse-rätt.			Privilegerade Smidet.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns tillverkning.			Hammarskatten å privilegerade Smidet.			
		Sk ^ö	L ^ö	ö	Sk ^ö	L ^ö	ö	Sk ^ö	L ^ö	ö	Sk ^ö	L ^ö	ö	
		Bergs	vi	gt.	Bergs-	vi	gt.	Bergsvigt.	Bergs	vi	gt.			
Norrbottnens Län	24	—	—	—	8,950	—	—	6,795	89	10	—			
Westerbottnens Län . . .	8	45	—	—	3,600	—	—	3,917	36	—	—			
Jemtlands Län	2	—	—	—	400	—	—	401	4	—	—			
Wester-Norrlands Län . .	47	22	10	—	22,508	—	—	23,442	225	1	12			
Gefleborgs Län. Helsing-														
land	34	30	—	—	45,849	19	—	48,440	458	10	—			
» » Gestrikland	65	300	—	—	30,862	9	—	34,184	308	12	10			
Upsala Län	22	700	—	—	9,675	—	—	46,032	96	15	—			
Stockholms Län	49	1,264	8	5	9,085	11	15	42,010	90	17	2			
Kopparbergs Län	90	236	18	—	36,508	7	8	35,344	365	1	13			
Westmanlands Län	68	1,293	5	—	30,904	17	—	34,855	309	7	—			
Örebro Län	66	2,633	5	—	26,840	3	—	30,502	268	8	1			
Wermlands Län	125	2,144	5	—	63,533	15	10	49,795	635	6	15			
Götheborgs- och Bohus Län	1	—	—	—	500	—	—	607	5	—	—			
Södermanlands Län	17	512	10	—	6,325	—	—	6,120	63	5	—			
Östergötlands Län	57	1,035	15	—	20,548	4	—	23,116	205	9	13			
Skaraborgs Län	13	225	10	—	4,793	—	—	5,095	47	18	12			
Elfsborgs Län	23	7	10	—	44,549	19	—	44,519	445	10	—			
Calmar Län	31	495	—	—	8,900	—	—	12,064	89	—	—			
Jönköpings Län	27	725	—	—	40,278	6	—	9,961	402	15	13			
Kronobergs Län	18	495	—	—	5,351	12	—	4,579	53	10	6			
Summa	757	14,862	16	5	326,961	3	13	335,748	3,269	18	17			

Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverkningsrätt.									
	Smält- härdar.	Pudd- lings- ugnar.	Frälse-rätt.			Uppgifven Stång- och Ämnes- jerns tillverknig.		Erlagd Hamnarskatt.	
			Sk R	L R	Ö	Sk R	Sk R	L R	Ö
			Bergs	vi	gt.	Bergsvigt.	Bergs	vi	gt.
Westerbottens Län	8	—	—	—	—	3,892	36	6	13
Jemtlands Län	4	—	—	—	—	520	5	4	1
Wester-Norrlands Län	21	—	145	—	—	12,279	102	13	19
Gefleborgs Län. Helsingland	28	—	285	—	—	20,470	129	9	12
» » Gestrikland	35	—	90	—	—	25,922	239	14	—
Upsala Län	12	—	240	—	—	7,040	60	—	8
Kopparbergs Län	92	—	135	—	—	61,901	586	9	9
Westmanlands Län	57	2	959	5	—	34,604	325	2	14
Örebro Län	96	—	4,654	8	15	59,663	529	1	19
Wermlands Län	128	1	487	10	—	86,455	784	17	9
Göteborgs- och Bohus Län	—	2	—	—	—	79	8	—	—
Södermanlands Län	14	2	247	10	—	8,482	87	18	11
Östergöthlands Län	12	3	348	15	—	9,946	93	17	14
Skaraborgs Län	6	—	245	—	—	3,568	24	—	—
Calmar Län	2	—	—	—	—	630	8	—	—
Elfsborgs Län	16	—	—	—	—	17,709	153	10	19
Jönköpings Län	8	—	75	—	—	3,242	34	8	—
Kronobergs Län	3	—	90	—	—	4,693	16	—	15
Summa	539	10	5,002	8	15	358,095	3,224	16	3

Stång- och Ämnesjerns-tillverknigen år 1854 utgör, då de på ofvanstående tvänne Tabeller upptagne belopp sammanräknas Sk R 693,813.

Den utgjorde år 1850 — 645,934.

» i medeltal de 5 åren 1845—1849 — 616,815.

» » » 1840—1844 — 573,001.

» » » 1835—1839 — 501,557.

Med tillverkningen af Stång- och Ämnes-jern hafva under året 3,971 arbetare varit sysselsatte.

Smides-verkstäderna finnas vara, då de sammanräknas, 4,296 Smält-härदार samt 40 Puddlings-ugnar. Tillstånds-bevis hafva under år 1854 blifvit utfärdade för 3 Smält-härदार med oinskränkt tillverknings-rätt. Deremot hafva icke allenast 5 härदार med privilegieradt smide 1,553 *Sk* 1 *L* 15 *℔* emot hammarskatt samt med 461 *Sk* 1 *L* 5 *℔* frälse-rätt, utan ock 3 härदार med oinskränkt tillverknings-rätt blifvit nedlagde, enligt derom gjorda ansökningar och af Collegium meddelade resolutioner, så att härdarnes antal blifvit med 5 stycken under året förminskadt.

På sätt och i den ordning 4 § af Eders Kongl. Majts Nådiga Förordning den 27 April 1846, angående Stångjerns-smidet och den gröfre jern-förädlingen, innehåller, har anmälan till begagnande af oinskränkt tillverknings-rätt blifvit gjord af egare till 57 härदार med privilegieradt smide 26,072 *Sk* 12 *L* emot hammarskatt samt med 573 *Sk* åtföljande frälse-rätt.

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen har år 1851, på hvarje af de 549 med oinskränkt tillverknings-rätt varande härदार och puddlings-ugnar, i medeltal utgjort 652 *Sk* 5 *L*, samt vid hvarje af de med bestämd smides-rätt befintelige 757 härदार per medium uppgått till 443 *Sk* 10 *L*. Efter medelberäkning för de 3 åren 1848—1850, under hvilka oinskränkt tillverknings-rätt blifvit begagnad af dem, som, med anledning af 1846 års högstberörde Kongl. Förordning, sig derom anmält, utgjorde tillverkningen 607 *Sk* vid de med oinskränkt smides-rätt varande härदार samt 434 *Sk* vid de med bestämd tillverknings-rätt tillätne verkstäder, så att på detta sätt Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen år 1851 finnes vara vid de förra härdarne 47 *Sk* 5 *L*, samt vid de sednare 9 *Sk* 10 *L* större, än i medeltal på samma härदार under de 3 nästföregångne åren.

Fördelas den för smidet vid härdarne med oinskränkt tillverknings-rätt erlagde hammarskatten 3,224 *Sk* 16 *L* 3 *℔* på de 549 smält-verkstäderna, utgör hammarskatten för hvarje af dem 5 *Sk* 17 *L* 10 *℔*, samt om på samma sätt förfares med hammarskatten å de 757 härदार, för hvilka bestämd smides-rätt ännu äger rum, uppgår hammarskatts-beloppet för hvarje af dem till 4 *Sk* 6 *L* 7 *℔*; utgörande denna skatt för de förra härdarne 0,9 samt för de sednare 0,98 procent af den för dessa härदार beräknade medel-tillverkning.

Förestående beräkningar utvisa, att ehuru tillverknings-beloppet varit högre vid de med oinskränkt tillverknings-rätt varande härदार, än vid de öfrige, har likväl hammarskatten, efter ofvan intagne procent-beräkning, varit något lägre vid de förra, än vid de med bestämd smides-rätt befintelige härदार; Och härleder sig detta förhållande derifrån, att vid de så kallade fria härdarne har det vid dem åsamkade rest-smide, hvarföre hammarskatt förut blifvit erlagd, kunnat något mera återtagas, än som låtit sig göra vid de med viss smides-rätt tillätne härदार.

Under

Under smides-året 1851 hafva, enligt hvad våg-räkenskaperne innehålla, från Bruken på Rikets vågar inkommit 596,836 Sk \mathbb{L} 5 L \mathbb{L} Stångjern, samt 73,608 Sk \mathbb{L} 6 L \mathbb{L} 4 \mathbb{L} Jern-manufactur, eller tillsammans 670,444 Sk \mathbb{L} 11 L \mathbb{L} 4 \mathbb{L} . Deremot hafva under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 30,673 Sk \mathbb{L} 6 L \mathbb{L} 14 \mathbb{L} Stångjern, samt 27,504 Sk \mathbb{L} 3 L \mathbb{L} 19 \mathbb{L} Jern-manufactur, eller sammanräknade 58,177 Sk \mathbb{L} 10 L \mathbb{L} 13 \mathbb{L} allt Stap.-stads-vigt.

Till export hafva under smides-året blifvit från vågarne afvägde 574,299 Sk \mathbb{L} 13 L \mathbb{L} 7 \mathbb{L} Stångjern samt 42,333 Sk \mathbb{L} 6 L \mathbb{L} 15 \mathbb{L} Jern-manufactur eller tillsammans Sk \mathbb{L} 616,633. — 2.

Exporten af Stångjern och Jern-manufactur

utgjorde år	1850	—	615,627	17.	1.
I medeltal de 5 åren 1845—1849		—	588,986.	1.	—
» » 1840—1844		—	537,050.	13.	18.
» » 1835—1839		—	503,938.	16.	— Stap. vigt.

Om nu endast exporten af Stångjern under smides-året 1851 upptages, så finnes förhållandet dermed hafva varit följande:

	Sk \mathbb{L}	L \mathbb{L}	\mathbb{L}		
Från Stockholms våg	274,817.	18.	15.		
» Götheborgs våg	189,582.	7.	15.		
» De öfrige Stapelstads-vågarne	101,228.	6.	13.		
» vissa Städer och Landthamnar	8,671.	—	4.		
Summa Stångjerns-export	574,299.	13.	7. Stap. vigt.		
Stångjerns-exporten utgjorde år	1850	—	574,720.	4.	10.
I medeltal de 5 åren 1845—1849		—	549,239.	12.	16.
» » 1840—1844		—	496,801.	15.	11.
» » 1835—1839		—	474,466.	2.	12.

Inventarierna af Stångjern på Rikets vågar hafva vid slutet af smides-året 1851 uppgått till följande belopp:

	Sk \mathbb{L}	L \mathbb{L}	\mathbb{L}
På Stockholms våg	144,052.	11.	10.
» Götheborgs våg	82,344.	11.	9.
» De öfrige Stapelstads-vågarne	13,203.	14.	13.
» Uppstads-vågarne	5,799.	7.	11.
Summa Stångjerns-inventarier	245,397.	5.	3. Stap. vigt.

	Sk	L	Ö
Stångjerns-inventarierna utgjorde år 1850	— 252,948.	8.	8.
I medeltal de 5 åren 1845—1849	— 253,150.	1.	—
» » 1840—1844	— 299,992.	2.	15.
» » 1835—1839	— 222,929.	13.	1.

Exporten af Stångjern, då destinations-orterne tillika utsättas, har, på sätt Tullverkets för Kalender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det på efterföljande Tabell upptagne belopp, nemligen:

	Stapelstads- vigt.
	Sk
Till Norrige	122 $\frac{1}{2}$
» Finland	9,224 $\frac{7}{8}$
» Ryssland	7
» Preussen	26,245 $\frac{1}{4}$
» Danmark	53,743 $\frac{1}{4}$
» Mecklenburg	6,858
» Lybeck	49,635
» Hamburg	3,096
» Bremen	18,995 $\frac{1}{2}$
» Hannover och Oldenburg	8,320
» Nederländerne	8,050 $\frac{1}{4}$
» Belgien	747 $\frac{1}{4}$
» Stora Britannien och Irland	262,948 $\frac{7}{8}$
» Frankrike	28,069 $\frac{3}{4}$
» Portugal med Madera, Cap Verdes öarne och Azorerne	17,382 $\frac{1}{4}$
» Italien utom Österrikiska Besittningarne	2,727 $\frac{1}{2}$
» Österrikiske Staterne	924
» Gibraltar och Malta	343
» Turkiet	1,424 $\frac{3}{4}$
» Öfriga delar af Afrika	1,600 $\frac{1}{2}$
» Asiatiska utom Medelhafvet belägne Länder samt Australien	8,488 $\frac{1}{4}$
» Förenta Staterne i Norra Amerika	92,297
» Brasilien	9,038 $\frac{1}{2}$
» Öfriga Länder i Norra och Södra Amerika	285
Summa Stångjerns-export	580,544 $\frac{1}{4}$

Utöfver förberörde Stångjerns-export hafva äfven så kallade Smält-stycken blifvit utförde, nemligen:

	Sk z
Till Finland	10 $\frac{1}{4}$.
» Stora Britannien och Irland	1,671.
» Förenta Staterne i Norra Amerika	375.
Summa export af Smältstycken	2,056 $\frac{1}{4}$.

Lösnings-priserne för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern hafva, på sätt den af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium för året upprättade taxa innehåller, blifvit sålunda fastställda per *Sk~~z~~*

	Banco R:dr.
För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	29.
» Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	26.
» Skebo, Hargs, Vattholma och Södersforss Bruk	24.
» Elfskarleö Bruk	19.
» Alla öfrige Stångjerns-verk uti hvad Ort eller Län i Riket som helst	16.
» Ämnes-Verken	16.
» Bergsmans-hamrarne	15.

5te Artikeln.

Jern-Manufactur-tillverkningen.

	Uppgifven Jern- manufactur-till- verkning år 1851.
	Bergsvigt.
	Sk ⁸
Norrbottnens Län	492
Westerbottnens Län	844
Jemtlands Län	265
Wester-Norrlands Län	3,060
Gefleborgs Län. Helsingland	358
» » Gestrikland	1,569
Upsala Län	838
Stockholms Län	1,444
Kopparbergs Län	12,440
Westmanlands Län	3,443
Örebro Län	13,583
Wermlands Län	19,471
Göteborgs- och Bohus Län	569
Södermanlands Län	8,453
Östergöthlands Län	10,866
Skaraborgs Län	973
Elfsborgs Län	6,798
Calmar Län	2,083
Jönköpings Län	1,894
Kronobergs Län	2,062
Summa Jern-manufactur	91,472
Jern-manufactur-tillverkningen utgjorde år 1850	86,167
» i medeltal de 5 åren 1845—1849	72,649
» » » 1840—1844	75,264
» » » 1835—1839	52,765

Enligt hvad våg-räkenskaperne innehålla, hafva från Bruken under smides-året 1854 på Rikets vågar inkommit 73,608 Sk~~l~~ 6 L~~l~~ 4 ~~l~~, hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 27,504 Sk~~l~~ 3 L~~l~~ 19 ~~l~~ allt Stap.-st.-vigt.

De under året vid Jern-manufactur-verken använde arbetare hafva uppgått till ett antal af 4,538 Personer.

Exporten af Jern-manufactur har under smides-året 1854 utgjort:

	Sk l	L l	l	
Från Stockholms våg	24,377.	19.	3.	
» Göteborgs dito	15,690.	7.	—	
» De öfrige Stapelstads-vågarne	3,784.	3.	3.	
» Vissa Städer och Landthamnar	1,483.	17.	9.	
Summa Jern-manufactur-export	42,333.	6.	15.	Stap. vigt.
Jern-manufactur-exporten utgjorde år 1850 —	40,907.	12.	11.	
» i medeltal de 5 åren 1845—1849 —	39,746.	8.	—	
» » » 1840—1844 —	40,249.	2.	4.	
» » » 1835—1839 —	29,472.	13.	8.	

Inventarierna af Jern-manufactur på Rikets vågar hafva vid slutet af smides-året 1854 uppgått till följande belopp:

	Sk l	L l	l	
På Stockholms våg	15,952.	9.	19.	
» Göteborgs dito	10,231.	5.	1.	
» De öfriga Stapelstads-vågarne	4,400.	10.	12.	
» Uppstads-vågarne	349.	—	10.	
Summa inventarier af Jern-manufactur	27,603.	6.	2.	Stap. vigt.
Inventarierna utgjorde år 1850 —	23,825.	18.	7.	
» i medeltal de 5 åren 1845—1849 —	36,883.	6.	1.	
» » » 1840—1844 —	33,830.	9.	5.	
» » » 1835—1839 —	23,597.	5.	12.	

Exporten af Jern-manufactur, då destinations-orterna tillika utsättas, har, på sätt Tullverkets för Calender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det belopp, som efterföljande Tabell utvisar, nemligen:

Jern-manufactur-exporten år 1851, enligt Tull-verkets Räkenskaper.

	Smidde Ankare och draggar.		Hamrar och Stål.		Band-jern.		Bull- och Gall-jern.		Stång-arnide.		Skär- och Knipp-jern.		Saltpanre-plåtar.		Plåtar oförteade.		Ploghills-kännen.		Kettingar.		Spik.		Stål.		Diverse Jern-manufactur.		Summa.		
	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	SkF	LB	
Till Norrige	10				3	10									59	10	7					1	5			52	7	124	12
» Finland	30	14	10		533	10	696	15							1,081	10			81	5	2,796	5	516	3	864	8	6,614	6	
» Ryssland																						6	15				21	15	
» Preussen	5		7		3								3		50		49					82	10	94			293	10	
» Danmark	21				1,287	15	213		130	10	40		28	5	2,171	15	17		5	15	5,500	15	860	18	59	16	10,336	0	
» Mecklenburg					82						8				222		89				456	15	25		5	883			
» Lybeck					67		138				5		73		951	15	9				599	10	888	1	18	2,732	4		
» Hamburg					11		2		48	10											302	15	725	15	8	1,090			
» Bremen					31	15	30					20	15	25	117		21						15	8		260	18		
» Hannover och Oldenburg					14						17		2		16		4										55		
» Nederländerne					61	10	36		7	10							17							501	15		623	15	
» Belgien							10																15				25		
» Stora Britannien och Irland	5	15							7	10			8						19	5			5	6,665	5	2	6,706	2	
» Frankrike					49	5			46	10										20							997	15	
» Spanien med Baleariska och Canariska Öarne																								7			7		
» Portugal med Madera, Cap-Verdes Öarne och Azorerna					159	10	4				486				151		7								3,107	10		3,915	
» Italien utom Österrikiska besittningarna					1	15									2									541	10		545	5	
» Österrikiska Staterne					75	5									12									1,312			1,324		
» Turkiet																											75	5	
» Afrika																	5							187	10		192	10	
» Asiatiska utom Medelhafvet belägna Länder samt Australien									39	5														2,067	6		2,106	11	
» Förenta Staterne i Norra Amerika					104		48		15	15			193				574							2,589	8		3,524	18	
» Brasilien					68																		82				150		
» Öfriga länder i Norra och Södra Amerika																								103	2	7	110	6	
Summa	62	3	21	10	2,352	15	1,177	15	295	10	376	15	333		4,834	10	799		126	5	9,746		21,204	16	985		42,715	1	

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid Konung Gustaf den Tredjes Silfververk, som tillhör Stora Kopparbergs Bergslag, hafva ur det derstädes erhållna Silfret blifvit utbringade 2 lödige marker 6 lod 14 grän Guld.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Grufve-brytningen, som härstädes år 1851 fortgått, icke utan svårighet att under den ovanligt starka vårfloden undanhålla vattnet, har blifvit verkställd uti 38 särskilda arbetsrum, nemligen: 27 uti Stor-grufvan, 4 uti Torgschakts-grufvan, 6 uti Carlschakts-grufvan, samt 1 uti Grefve Bjelkes stoll. Af dessa arbets-rum hafva 24 varit brutna på malm, 7 för att uppsöka nya tillgångar i ökand klyft, samt 7 dels för att förbereda utbrytning af kända malmsfall och vinna communicationer för utfordring, väderväxling eller vatten-aflopp, dels ock för att, efter gifna arbets-planer, öppna Nordvestra malmfältet till framtida bearbetning. Grefve Bjelkes stoll, som drifves efter 1784 års arbets-plan för Nygrufve- och Nybergsfältens åter-upptagande, har blifvit framdrifven 10 $\frac{1}{4}$ famnar, och således upphunnit en längd af 467 $\frac{1}{4}$ famnar från dess begynnelse-punkt.

Hela årets brytning har uppgått till 94,028 tunnor fyndigt och 3,306 tunnor ofyndigt, eller tillsammans 97,334 tunnor berg å 6 $\frac{2}{3}$ cubik-fot på tunnan; Och hafva derunder sänkingar blifvit drifne till ett sammanlagdt djup af 29,5 fot, orter till en sammanräknad längd af 390,6 fot, samt sul-stross i ort till en längd af 144,25 fot.

Malm-sofringen har lemnat 38,972 tunnor vask-malm, utgörande, å 5,2 centner per tunna, 202,654 centner samt 14,363 centner stuff-malm; Och har den först-nämnde malmens medelhalt varit 0,52 lod., samt den sistnämndes från 3,13 till 7 lod silfver på centnern.

Från förberedande processer hafva till bly-smältningen blifvit uppförde 21,262 centner stuff, sliger och silfverhaltig skärsten, hvaraf efter drifning och finering erhållits 3,811 lödige marker 1 lod bergfint silfver.

Den vid Sala år 1851 åstadkomna silfver-tillverkning är väl 24 lödige marker 10 lod mindre, än den som ägde rum år 1850; men öfverskjuter deremot med 320 lödige marker 6 lod medel-tillverkningen under de 5 åren 1845—1849, samt med 266 lödige marker productionen i medeltal under qvinqvennum 1840—1844.

Sala Bergslags så kallade Ränte-ersättnings-fond, om hvars uppkomst och ändamål är nämndt uti Collegii förra underdåniga berättelser, har, genom den stadgade afsättningen, i förhållande till silfver-tillverkningens belopp och genom på Capitalet beräknade räntor, blifvit ökad med 3,954 R:dr 28 sk. 2 r:st., så att hela fonden vid 1854 års slut utgjorde 52,473 R:dr 2 sk. 9 r:st Banco.

Konung Gustaf III:s Silfver-verk vid Stora Kopparberget. Det uti vissa arbetsrum i Stora Kopparbergs grufvor erhållna blyglanshaltiga berg, som år 1854 utgjort 2,486 tunnor, har till detta Silfververk blifvit lemnadt samt derstädes tillgodogjordt; Och har Silfver-tillverkningen, hvarföre icke någon afrad till Eders Kongl. Majt och Kronan utgöres, uppgått till ett belopp af 678 lödige marker 7 lod 11 grän.

Löfås Silfververk i Skedvi Socken och Kopparbergs Län. Utur de till detta Verk hörande grufvor hafva 125 tunnor silfverhaltig blyglans blifvit upptagne; Och har, genom malmens tillgodogörande, en Silfver-tillverkning åstadkommits af 71 lödige marker 12 grän.

Guldsmedshytte, eller det så kallade *Elzviks Silfververk* i Lindes Socken och Örebro Län. Grufvorne, på hvilka detta Silfververk är grundadt, hafva äfven år 1851 fortfarit att underhålla den på dem fästade förhoppning. Af det uppfordrade berget hafva 4,083 *Skz* ren malm erhållits; Och har efter verkställd smältning Silfver-tillverkningen utgjort 1,778 lödige marker 13 lod.

Wermaskogs Silfververk i Wermaskogs Socken, Gilbergs Härad och Wermlands Län. Under år 1854 har icke allenast arbetet uti de på Wegebohls- och Gärdsjöfälten för några år sedan från ödesmål upptagne grufvor blifvit fortsatt, utan hafva ock försöknings-arbeten på flere särskilta ställen ägt rum. Det uppfordrade berget har lemnat 648 *Skz* finskrädd och 167 *Skz* grofskrädd malm. Smältning har ock blifvit anställd, hvarigenom en Silfver-tillverkning af 476 lödige marker blifvit åstadkommen.

För öfrigt har brytning af silfverhaltig blyglans ägt rum på flere särskilta ställen, särdeles inom Kopparbergs, Örebro och Wermlands Län; men under år 1854 har icke någon smältning af den på dessa ställen erhållna malmen blifvit verkställd.

Sammanräknas hela Silfver-tillverkningen i Riket under år 1854, finnes den hafva uppgått till lödige marker 6,815. 6. 5.

Silfver-tillverkningen utgjorde år 1850	»	6,002. — 1.
» i medeltal de 5 åren 1845—1849	»	5,901. 4. —
» » » 1840—1844	»	4,263. 15. 2.
» » » 1835—1839	»	3,871. 4. 17.

Tionde-afgiften jemte myntare-lön och slagskatt till Eders Kongl. Majt och Kronan har utgjort af Sala-tillverkningen 3,864 R:dr 46 sk. 3 r:st samt trettionde delen af

af det vid Löfas åstadkomna silfret 49 R:dr 9 sk. 5 r:st, allt i silfver räknadt; varande Elzviks- och Wermskogs Silfververk ännu under frihets-år.

Under år 1854 hafva vid Silfver- och Bly-tillverkningen 620 personer varit sysselsatte, deraf 503 varit arbetare vid grufvebrytningen och 117 vid smältningarne.

c) *Koppar-tillverkningen.*

Stora Kopparberget. Härstädes har grufve-brytningen utan hinder fortgått, under det att äfven tillräckligt driftvatten för konster och uppfodrings-verk varit att tillgå; Och hafva genom ras-arbetenas försigtiga bedrifvande alla våldsamma sättningar kunnat undvikas, så att de mindre rörelser, som uti rasen inträffat, varit utan något skadligt inflytande på grufvan och arbetet derstädes.

På vanligt sätt har brytningen blifvit verkställd, dels uti så kallade egentliga malm-rum, dels ock för att uppsöka nya malm-tillgångar samt öppna nödige communicationer. De bearbetade malm-rummen hafva utgjort ett antal af 50, under det att försöknings-arbetena varit 30 samt de för communicationer 3; Och hafva af de 50 arbets-rummen 35 i fast klyft och 9 i ras blifvit drifne med vinst, så att de icke allenast betäckt förlusten på de öfrige, utan ock lemnat sjelfva behållningen 119,583 R:dr Banco på grufve-brytningen. hvarvid det anmärkningsvärda förhållande ägt rum, att 50,8 procent af berörde summa härleder sig från de bearbetade rasen.

Enligt räkenskaperne öfver grufve-brytningen hafva 202,116 tunnor malmbaltigt berg år 1854 blifvit lösbrutne och uppfordrade för en kostnad stor 91,963 R:dr 17 sk. 2 r:st, hvilken summa fördelas uti 75,172 R:dr 31 sk. 7 r:st för arbetslöner samt uti 16,790 R:dr 33 sk. 7 r:st. för materialier; Och har i följd deraf brytnings- och uppfodrings-kostnaden för en Tunna malmbaltigt berg i medeltal uppgått till 21 sk. 10 r:st., allt Banco.

Af det uppfordrade malm-haltiga berget 202,116 tunnor, hvaraf större delen måst undergå skrädning, hafva 116,035 tunnor malm erhållits; Och som desamma vid malm-auctionerne dels försålde, dels på Fjerdeparts-egarne utdelade, på sätt här nedan närmare redogöres, funnits uppgå till ett värde af 210,957 R:dr 12 sk., utgör detta efter medel-beräkning 4 R:dr 39 sk. 3 r:st för en tunna malm, under det att den i sjelfva verket kostat endast 38 sk. $\frac{1}{2}$ r:st. allt Banco.

Vid ofvanberörde malm-auctioner hafva, sedan enligt stadgad ordning malmen hvarje gång blifvit fördelad uti så kallade lottningar af 13 hopar uti hvardera och 2 tunnor per hop, 5 hopar af hvarje lottning blifvit försålda till förmån för de vid Stora Kopparberget i och för grufve-brytningen inrättade cassor, hvaremot de öfrige 8 hoparne blifvit utdelade på Fjerdeparts-egarne, efter det pris, hvartill första hopen vid försäljningen uppgått; Och har, efter att det sålunda tillgått, det här ofvan upptagne malm-värde 210,957 R:dr 12 sk. Banco uppkommit på sätt som följer:

	R:dr	sk.
1:sta hopen, Ordinarie grufvehjelps-malm, såld för	45,150.	—
2:dra hopen, Centonal-malm, » »	16,198.	47.
3:dje och 4:de hopen, Afrads-malm, » »	37,378.	16.
13:de hopen, Extra grufvehjelps-malm » »	20,484.	2.
Extra Afradscasse-malm, till så ringa belopp hvarje lottnings-dag, att den ej kunnat i lottningar utläggas, såld för	545.	43.
Fjerdepart-egarnes malm, utgörande 8 hopen af hvarje lottning, värderade efter första hopen eller ordinarie grufvehjelps-malmens pris till	121,200.	—
Summa malm-värde som ofvan R:dr 210,957. 12.		

Alldenstund från värdet af Fjerdepart-egarnes malm 121,200 R:dr först måste afräknas ej mindre de af brukande Bergsmännen, för egne och öfrige Fjerdepart-egares räkning, under året insatte grufve-brytnings-medel, utgörande 74,030 R:dr 18 sk. 6 r:st, än ock vissa kommunal-afgifter samt bevilling 5 procent af utdelningen, så har derefter 1854 års fjerdepart-reveny, enligt Grufve-Rättens beslut, blifvit ut-satt till B:co R:dr 53. 16. —

Fjerdepart-revenyen utgjorde år	1850	»	50.	—	—
» I medeltal de 5 åren 1845—1849	»	»	35.	12.	—
» » » 1840—1844	»	»	5.	41.	7.
» » » 1835—1839	»	»	23.	11.	4.

Koppar-tillverkningen af malm från de skattlagde grufvorne vid Stora Kopparberget har under Bruks-året 1854 uppgått till ett belopp af 4,922 Sk 15 L 16 S, som, som på Fahlus Krono-våg invägd, fördelas sålunda:

	Sk	L	S
Kronans Tionde-koppar	490.	15.	11 ⁶ / ₁₀ .
Konst-Stats-koppar	190.	13.	6 ¹ / ₂ .
Armbösse- och Provisions-koppar	16.	—	8 ³ / ₁₀ .
Proste-koppar	15.	—	—
Ströms-afrads-koppar	5.	5.	2 ¹ / ₂ .
Bergsmännens behållna koppar	4,205.	1.	6 ¹ / ₁₀ .

Summa koppar, som ofvan 4,922. 15. 16.

Utom denna tillverkning af malm från de skattlagde grufvorne hafva 175 Sk 13 L 5 S så kallad frikoppar, eller sådan för hvilken icke någon Tionde erlägges,

blifvit åstadkomne dels genom slaggbruk, dels ock af malm från Carl Johans och Nicolai, utom Stora Kopparbergs grufvas område belägne, grufvor.

Hela den vid Stora Kopparberget år 1854 åstadkomne så väl skattlagde, som från afgift befriade, koppar-tillverkning finnes således hafva uppgått till *Skz* 5,098. 9. 1.

Den utgjorde år	1850	»	4,956.	7.	13.
» i medeltal de 5 åren 1845—1849		»	4,302.	6.	1.
» » »	1840—1844	»	3,280.	7.	10.
» » »	1835—1839	»	3,158.	6.	4.

Om nu sedermera tillverkningen vid de öfrige Koppar-verken sammanräknas med den vid Stora Kopparberget, finnes, på sätt nedanstående tabell, upptagande beloppet för hvarje särskildt Verk, närmare utvisar, hela Koppar-productionen i Riket under år 1854 hafva uppgått till ett belopp af *Skz* 10,400. 3. 9.

Hela Koppar-tillverkningen utgjorde år	1850	»	10,102.	8.	3.
» i medeltal de 5 åren 1845—1849		»	9,110.	11.	6.
» » »	1840—1844	»	6,643.	2.	18.
» » »	1835—1839	»	6,222.	14.	1.

	Uppgifven Koppar- tillverkning år 1851.			Taxeringen bestämd till	Kongl. Maj:ts och Kronans Åfrads- koppar.		
	Sk [Ⓔ]	L [Ⓔ]	Ⓔ		Sk [Ⓔ]	L [Ⓔ]	Ⓔ
Vid Stora Kopparberget af skattlagde grufvornes malm	4,922	15	16	Hvarje 10:de Sk [Ⓔ] , ef- ter afdrag af Pastors- andelen.	490	15	11 ⁶ / ₁₀
» dito af malm från Carl Johans och Nicolai nya grufvor . . .	45	16	9	Hvarje 30:de Sk [Ⓔ] .	—	10	11
» dito af slagg från gamla Hytte- varp	159	11	17	Tillverkningen skattfri.	—	—	—
» Ljusnarsbergs Kopparverk uti Örebro Län	198	7	3	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Flögforss dito i dito Län . . .	296	6	—	dito dito	—	—	—
» Yxsjö dito i dito Län	35	—	—	dito dito	—	—	—
» Åtvidabergs dito i Östergöth- lands Län	3,328	4	2	Hvarje 30 Sk [Ⓔ] .	110	18	16
» Tunabergs dito i Södermanlands Län	24	17	19	dito dito	—	16	12
» Riddarhytte dito i Westmanlands Län	354	14	5	dito dito	11	16	9 ¹ / ₂
» Garpenbergs dito i Kopparbergs Län	44	16	10	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Såghytte dito i dito Län	288	15	1	Hvarje 30:de Sk [Ⓔ] .	9	12	10
» Korssnäs dito i dito Län	459	11	17	dito dito	5	6	7 ⁹ / ₁₀
» Löfås dito i dito Län	149	15	14	dito dito	4	19	17
» Waldemarsviks dito i Calmar Län	120	4	11	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Gustafs- och Carlbergs dito i Jemtland	301	6	5	dito dito	—	—	—
Summa Koppar-tillverkning Sk[Ⓔ]	10,400	3	9	Kronans Åfrad	634	16	15

d) *Nickel-tillverkningen.*

Klefva grufva, uti Alsheda Socken och Jönköpings Län, har år 1851 varit bearbetad, då uppfordringen af Nickel-malm uppgått till 5,677 *Skz*. Äfven detta har, såsom år 1850, i stället för den först begagnade methoden, att försmälta malmen till Rå-nickel och gara densamma till Nickel-koppar, tillverkningen hufvudsakligen varit ställd på så kallad anrikning af sulu-skärstenen, för att derigenom frambringa en säljbar vara under namn af Speiss, som utgör en förening af Nickel och Koppar med svafvel. Productionen har blifvit 70 *Skz* 18 *Lz* 19 *z* Speiss samt 147 *Skz* 3 *Lz* sulu-skärsten.

För erhållande af Nickel-malm hafva äfven tvänne skärpningar, under namn af Slättberg och Kuso, den förra uti Leksands och den sednare uti Stora Tuna Socken af Kopparbergs Län, blifvit bearbetade; Och har jemte någon koppar-malm erhållits 2,545 *Skz* Nickel-malm, som likväl egenteligen skall utgöra så kallad Magnet-kis med en halt af 2 procent Nickel. Smältning af denna malm har år 1851 ägt rum vid Sägmyran, hvarvid erhållits 54 *Skz* Speiss.

e) *Messings-tillverkningen.*

Messings-tillverkningen har år 1851 blifvit uppgifven sålunda:

	<i>Skz</i>	<i>Lz</i>	<i>z</i>
Vid Skultuna Bruk i Westmanland	559.	8.	3.
» Gusums dito i Östergöthland	31.	10.	—
Summa Messings-tillverkning	590.	18.	3.

Vid Koppar- och Nickel-tillverkningen hafva år 1851 tillsammans 2,223 arbetare varit sysselsatte, deraf 1,427 vid sjelfva grufve-brytningen samt 796 vid förädlings- och smält-verken.

7de Artikeln.

Diverse Verk och Inrättningar.

Koppar-Hamrar.

	Uppgifvet Koppar-smide år 1851.		
	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{R}	\mathcal{E}
Vid Avesta Bruk i Kopparbergs Län	1,512	16	5
» Tunabergs Kopparverk i Södermanlands Län	43	11	19
» Forssjö Bruk i dito Län	13	14	—
» Åtvidabergs Kopparverk i Östergöthlands Län	117	14	4
» Mårdsätter i Örebro Län	47	14	18
» Kjällefäll i Skaraborgs Län	106	12	4
» Sättersforss i dito Län	23	4	—
» Grafvenforss eller Bälån i Elfsborgs Län	81	—	—
» Catrineforss i dito Län	45	—	—
» Lessebo Bruk i Kronobergs Län	161	17	9
» Jernhulta eller Koppar-möllan i Christianstads Län	95	—	—
» Graneforss i Blekinge Län	130	10	17
» Olofsström i dito Län	100	—	—
» Kallinge i dito Län	100	—	—
Summa Koppar-smide	2,548	15	16

Bly-smältnings-Verk.

Bly-tillverkningen har för år 1854 blifvit uppgifven sålunda:

	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{R}	\mathcal{E}
Vid Konung Gustaf den Tredjes Silfver-verk i Fahlun	67.	12.	—
» Sala Silfver-verk	269.	17.	10.
» Guldsmedshytte- eller Elzviks Silfververk i Örebro Län	1,157.	15.	—
» Löfås dito i Kopparbergs Län	38.	16.	2.
Summa Bly-tillverkning	1,534.	—	12.

Såsom biproduct har derjemte erhållits vid Sala Silfververk 13 *Sk* samt vid Elzviks dito 68 *Sk* 15 *L* silfverglitt och glete.

Zink-Verk.

Vid det på Ekensbergs egendom i Stockholms Län inrättade Zink-verk har af malmer från Hammars- och Godegårds socknar, den förra uti Örebro och den sednare uti Östergöthlands Län, en Zink-tillverkning blifvit åstadkommen till ett belopp af 358 *Sk* 4 *L*.

Cobolt-Verk.

Cobolt-tillverkningen har år 1854 utgjort:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Tunaberg i Södermanland . . .	2,980.			Hvaraf Kronans 30:del . . .	99½.		
» Vena Cobolt-verk i Örebro Län . . .	870.			d:o d:o . . .	29.		
	Summa Cobolt 3,850.				Kronans afrad 128½.		

Svafvel-Bruk.

I anseende till verkets ombyggnad vid Dylta Svafvel-bruk, har icke någon svafvel-tillverkning derstädes år 1854 ägt rum; men vid de öfrige Svafvel-bruken har den blifvit uppgifven sålunda:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Stora Kopparberget . . .	28.			Hvaraf Kronans 30:del	—	18.	17.
» Säghytte Kopparverk i Kopparbergs Län . . .	473.			» » dito	5.	15.	6½.
» Korssnäs dito i dito Län . . .	30.			» » dito	1.		
» Löfås dito i dito Län . . .	34.	10.		» » dito	1.		7.
» Östra Silfberget i dito Län . . .	199.	10.		Åtnjuter frihets-år	—		
» Ervalla Svafvelbruk i Örebro Län . . .	80.			dito dito	—		
	Summa Svafvel 544. 10. 10.				Kronans Afrad 8. 14. 10½.		

Vitriol-Verk.

Vid Stora Kopparberget har icke någon Vitriol-tillverkning år 1854 ägt rum; men vid de öfrige Vitriol-verken har productionen uppgått till följande belopp:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Dylta i Örebro Län . . .	600.			Hvaraf Kronans 40:del	60.		
» Ölands Alunbruk . . .	651.			» » 30:del	21.	14.	
» Lovers dito på Öland . . .	150.			» » dito	5.		
	Summa Vitriol 4,401.				Kronans Afrad 86. 14. —		

Alun-Bruk.

	Uppgifven tillverkning år 1851.	Taxeringen.	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Andrarums Alunverk i Christianstads Län	4,456	Som medelpriset å den år 1850 försälde 10:de Alun uppgått till endast 10 R.dr 40 sk. 1 r:st Beco för Tunnan, så erlægges till följe af Kongl. Brefven den 23 Januari 1836 samt den 10 Mars 1837 allenast $\frac{1}{2}$ procent af tillverknings-beloppet.	7,28
» Ölands dito	4,630		8,15
» Lovers dito på Öland	800		4
» Latorps dito i Örebro Län	3,400		17
» Kallås dito i Skaraborgs Län	598		2,99
» Hönsätters dito i dito	817		4,09
» Carlsforss dito i dito	933		4,66
Summa Tunnor Alun	9,634	Kronans afrad	48,17

Rödfärgs-Verk.

	Uppgifven tillverkning år 1851.	Taxeringen bestämd till i	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Stora Kopparberget	4,586	Hvar 30:de Tunna.	524 $\frac{2}{3}$
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	4,000	» 40:de dito.	400
» Ridkärrs Rödfärgsverk i dito Län	987	» 30:de dito.	32 $\frac{9}{10}$
» Östra Silfberget i Kopparbergs Län	647	» 50:de dito.	121 $\frac{2}{3}$
» Ingarfs Rödfärgs-verk uti Fahlun	829	» 30:de dito.	27 $\frac{2}{3}$
» Gamla Herregårdens dito uti dito	4,452	dito dito.	48 $\frac{2}{3}$
» Elsborgs dito uti dito	447	dito dito.	44 $\frac{9}{10}$
» Ölands Alunbruk	544	dito dito.	17 $\frac{1}{30}$
» Lovers dito	60	dito dito.	2
» Klefva Rödfärgs-verk i Jönköpings Län	77	Hvar 20:de dito.	31 $\frac{7}{20}$
Summa Tunnor Rödfärg	40,596	Kronans Afrad	612 $\frac{2}{3}$

Bly-

Blyertz-Verk.

Tillverkningen af Blyertz har vid *Norbergs-, Fagersta- och Ugns-* Blyertz-verk inom Norbergs Socken och Bergslag i Westmanland uppgått till ett belopp af 181 *Sk* 12 *L* 15 *ö.*

Porfyr- och Marmor-Bruk.

Vid *Elfvedahls Porfyrverk* i Kopparbergs Län hafva Porfyr-arbeten blifvit förfärdigade till ett värde R:dr 4,000. — —
 » *Kolmordens Marmorbruk* i Östergöthland hafva äfven marmor-arbeten blifvit verkställda till ett uppgifvet värde . . . » 5,710. 24. —
 Summa B:co R:dr 6,710. 24. —

Brunstens-brott.

Brunsten har år 1854 blifvit bruten endast uti brotten på Bölets hemmans mark uti Udenäs Socken och Skaraborgs Län; Och har den erhållna Brunsten blifvit uppgifven utgöra 200 *Sk*.

Vid Alun-, Svafvel-, Vitriol- och Rödfärgs- m. fl. här ofvan uppräknade Verk hafva 776 arbetare år 1854 varit sysselsatte.

Stenkols-Verk.

Vid Höganäs Stenkols-verk, beläget i Wäsby Socken och Malmöhus Län har kol-brytningen år 1854 genom indrifning af orter fortgått uti Ryds gamla schakt samt schakten Ruth, Kronan och Brors backe; Och har äfven från det år 1847, under namn af Prins Carl, påbörjade uppfodrings-schakt orter blifvit indrifne en mot norr 80 famnar, en mot vester 50 dito och en från öster 30 dito, allt från schaktet räknadt. Vattnet har undanhållits genom machinernes verksamhet uti schakten Ryd och gamla Ryd.

Stenkols-brytningen, hvarvid 272 arbetare varit sysselsatte, har år 1854 uppgått till följande belopp:

Af N:o 1	Tunnor 48,896.	Värde R:dr B:co 40,746. 32.
» N:o 2	» 81,325.	» » 40,662. 24.
» N:o 3	» 38,020.	» » 12,673. 16.
Summa uppfodrade Tunnor Stenkol	168,241.	I värde 94,082. 24.

Vid Stenkols-verket hafva blifvit försålde:

Af N:o 1	Tunnor 37,865.	Värde R:dr B:co 31,554. 28.
» N:o 2	» 13,397.	» » 6,698. 24.
» N:o 3	» 15,864.	» » 6,168. 8.
Summa försålde Tunnor Stenkol	<u>67,123.</u>	I värde <u>44,421. 12.</u>

Vid Stenkols-verket hafva blifvit consumerade:

Af N:o 1	Tunnor 7,735.	Värde R:dr B:co 6,445. 40.
» N:o 2	» 76,050.	» » 38,025. —
» N:o 3	» 26,906.	» » 8,968. 32.
Summa consumerade Tunnor Stenkol	<u>110,691.</u>	I värde <u>53,439. 24.</u>

På sätt efterföljande, enligt Tullverkets räkenskaper, upprättade Tabell utvisar, har exporten af sådane särskilda Bergverks-effecter, hvilka icke under Artiklarne 3, 4 och 5 här förut blifvit upptagne, år 1854 förhållit sig sålunda:

Tabell, utvisande 1851 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, uppättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.

	Koppar, helfärdiga arbeten.	Koppar, smidd eller valsad.	Koppar, garad.	Koppar-Nickel.	Messing, oarbetad.	Messing, arbetad.	Koppar- och Messings-tråd.	Jern- och Ståltråd.	Bly, oarbetad.	Jern-skrot.	Cobolt-malm.	Cobolt-metall.	Bla Vitriol.	Grön Vitriol.	Alum.	Svafvel.	Röfärg.	Brunsten.	Blyertz.
	L	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	L	L	L	L	T.r	Sk	L
Till Norrige	170	8½	—	—	4	5,088	—	204	—	2½	—	—	—	6	3,462	—	1¾	34¾	215
» Finland	8½	39½	—	—	3	10	2,454	5,975	10½	400	60	—	100	1,156	2,618	2,038	884	6½	831½
» Rysland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	103,513	4,774	2,865	—	330
» Preussen	—	—	8,023	1,885	—	11½	—	—	—	28¾	—	—	—	—	4,012	—	69	—	—
» Danmark	3½	—	797	200	—	—	80	—	—	—	780	—	—	187	19,906	1,551	109	1½	—
» Mecklenburg	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	374	—	147	—	—
» Lybeck	—	—	484	15,940	—	—	—	—	—	—	860	219	—	—	1,976	—	119	—	—
» Hamburg	—	—	—	—	—	—	—	46½	—	—	—	—	—	—	7,820	—	—	—	—
» Hannover och Oldenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	425	—	10	—	—
» Belgien	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Stora Britannien och Irland	—	—	—	—	—	—	—	1,200	—	29	9,440	—	—	—	—	—	—	421½	—
» Frankrike	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Spanien	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Portugal	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—	—	—	—	34	935	—	—	—	—
» Italien	—	—	—	—	—	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Brasilien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—
» Öfriga länder i Norra och Södra Amerika	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Export	182	60½	9,342	18,025	7	5,327½	4,534	7,419	57	460½	11,140	219	100	1,383	115,061	8,363	4,204½	464	1,376½

Under loppet af år 1854 hafva följande nya verkstäder blifvit tillätne, nemligen:

1:o Nya Stångjerns-härdar.

Vid *Johannisforss Bruk* i Attmars Socken, Södra Medelpads härad och Wester-Norrlands Län, en Smälthärd.

- » *Sölje Bruk* i Stafnäs Socken, Gillbergs härad och Wermlands Län, en Smälthärd,
- » *Mitandersforss Bruk* i Bogens Capell-församling, Jösse Härad och Wermlands Län, en Smälthärd.

Alla dessa 3 Smält-verkstäder med oinskränkt tillverknings- och vågföringsrätt; Och har derjemte

- » *Långshytte Nedre Bergsmanshammare* i Husby Socken och Kopparbergs Län nytt Smide 33 SkÅ 9 LÅ, med anledning af 4 § uti Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 26 October 1838, blifvit beviljad.

2:o Jern- och Koppar-manufactur-verk.

Vid *Lindforss Bruk* i Nyeds Socken och Härad af Wermlands Län, en Spik-hammare.

- » *Granesforss Koppar-manufactur-verk* i Asarums Socken, Bräkne härad och Blekinge Län, ett valsverk för beredning med stenkol af kopparbleck och förhyningsplåtar, samt en Jern-manufactur-hammare för tillverkning af svart-smiden för eget och ortens behof.
- » *Öfverrums Bruk* i Lofta Socken, Norra Tjust härad och Calmar Län, utvidgning af Brukets manufactur-verk till två Knipp-hamrar för en Stock och fyra Spik-hamrar för två Stockar, samt en Kupol-ugn och en Stjelp-ugn.
- » *Södra Gisslarbo Bruk* i Malma Socken, Åkerbo härad och Westmanlands Län, ett Jern-manufactur-verk, bestående af två manufactur-stockar med två hamrar.
- » *Husqvarna Gevärs-factori* i Hakarps Socken, Tveta härad och Jönköpings Län, en Knipp- eller Svans-hammare för tillverkning af Spik och redskaps-smide för factoriets behof.

På *Östanmosse egendoms mark* i Norbergs Socken och Bergslag af Westmanlands Län, en vatten-slägga för tillverkning af hvarjehanda svart-smiden till eget och ortens behof.

- » *Kalleberga hemmans ägor* i Ronneby Socken, Medelstads härad och Blekinge Län, ett Vals- och Hammar-verk, under namn af *Kallinge*, för att till hvarjehanda behof förädla Koppar och Zink.
- » *Qvills hemmans mark* i Ökna Socken, Östra härad och Jönköpings Län, ett Jern-manufactur-verk, under namn af *Qvilleforss*, bestående af en mindre hammare och en Spik-hammare för en Stock, att dervid tillverka spik och svart-smiden för eget och ortens behof.
- » *Nygårdens och Brogårdens hemmans ägor* i Tranemo Socken, Kinds härad och Ellsborgs Län, ett Jern-manufactur-verk af en Knipp- och två Spik-hamrar, benämndt *Sparreforss*.

Slutligen får Collegium i underdånighet tillkännagifva, att, enligt derom gjorda ansökningar och meddelade resolutioner, följande nedläggningar af verkstäder och smiden år 1854 ägt rum, nemligen:

a) *Stångjerns-Smide och Härdar.*

	Sk l L g
Vid <i>Ämmebergs Bruk</i> i Hammars Socken, Sundbo härad och Örebro Län, en härd med 500 <i>Skl</i> smide, deraf 71 <i>Skl</i> 1 <i>Lg</i> 5 <i>l</i> utgör frälse-rätt	500. —
» <i>Näshulta Bruk</i> i Näshulta Socken, Öster-Rekarne härad och Södermanlands Län, två härdar med 90 <i>Skl</i> frälse-rätt samt 600 <i>Skl</i> smide emot hammarskatt	690. —
» <i>Walls Bergsmanshammare</i> i Ofvansjö Socken, Gestriklands fögderi af Gelleborgs Län, en härd med	424. 3.
» <i>Heddäkers Bergsmanshammare</i> i Wester Fernebo Socken af Westmanlands Län, en härd med	400. —
» <i>Nedra Haddebo Bruk</i> i Svennevads Socken, Skyllersta härad och Örebro Län, en härd med oinskränkt tillverknings-rätt	— —
» <i>Ekeby-hammar</i> i Fellingsbro Socken och härad af Örebro Län, en härd med samma rätt	— —
» <i>Noraforss Bruk</i> i Sättna Socken, Medelpads härad och Wester-Norrlands Län, en härd äfven med oinskränkt tillverknings-rätt	— —
Summa nedläggning af 8 härdar och smide	1,714. 3.

b) *Manufactur-Verkstäder.*

- Vid *Hoforss Bruk* i Thorsäkers Socken, Gestriklands fögderi och Gelleborgs Län, det derstädes privilegierade Manufactur-verket för Spik-smide.
- » *Mölnbacka Bruk* i Nedre Ulleruds Socken, Kihls härad och Wermlands Län, en derstädes tillåten Knipp-hammare.

Bergs-Collegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

FR. ÅKERMAN.

F. A. BERNDES.

ADOLF HALLGREN.

Stockholm den 30 November 1852.

J. O. Myrberg.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.
